

Klimaatneutraal product

U heeft het voornemen om een klimaatneutraal product op de markt te brengen en wilt dit op een verantwoorde manier oppakken. Hieronder worden daar richtlijnen voor gegeven.

Gradatie	Klimaatneutraal product
Klimaatneutraal	<p>1) Bepaal CO2-uitstoot Neem de volgende emissies mee:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Procesgebonden energie: de energie die specifiek nodig is om het product te maken. • Ingekochte grondstoffen t.b.v. product • Eigen transport • Transport door leverancier <p>2) Aan de slag</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neem binnen het productieproces en binnen de eigen invloedssfeer alle energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd tot 5 jaar. • Wek de voor het proces benodigde energie duurzaam op door actieve toepassing van duurzame energie binnen het bedrijf (bijvoorbeeld zonne-energie), als dit zich binnen 5 jaar terugverdient. • Koop groene stroom en groen gas in van Nederlandse bodem. • Koop grondstoffen duurzaam in. • Compenseer resterende CO2-uitstoot op een manier dat de CO2-compensatie voldoende is gewaarborgd. <p>3) Transparantie en geloofwaardigheid Meld duidelijk welk product klimaatneutraal is ontwikkeld. Geef ook aan op welke manier klimaatneutraliteit is bereikt (alleen compensatie of ook door maatregelen). Zorg dat u naast het klimaatneutrale product, geen initiatieven neemt die CO2-reductie juist tegenwerken.</p>
Klimaatneutraal Gold	<p>Naast de richtlijnen voor een klimaatneutraal product, gelden de volgende aanvullende richtlijnen voor klimaatneutraal Gold:</p> <p>1) Bepaal CO2-uitstoot</p> <ul style="list-style-type: none"> • CO2-uitstoot in gebruiksfase • Afdankfase <p>2) Aan de slag</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neem binnen het productieproces en binnen de eigen invloedssfeer alle energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd tot 10 jaar (of de gehele levensduur, als deze korter dan 10 jaar is). • Denk er bij het ontwerpen van het product aan, dat het product bij het gebruik zo min mogelijk energie en/of brandstof verbruikt en dat in de afdankfase recycling en/of energieretourwinning mogelijk is.

Let op! Als uw product aan één of meer van de volgende kenmerken voldoet en u noemt het product klimaatneutraal, dan zal uw initiatief gemakkelijk afgeschilderd kunnen worden als "Greenwashing", het milieuvriendelijker voordoen dan het in werkelijkheid is. U bent wel op de goede weg, dus neem snel de aanvullende stappen, zodat u uw product op een geloofwaardige manier klimaatneutraal kunt noemen.

Gradatie	Klimaatneutraal product
Let op: dit kunt u beter nog niet klimaatneutraal noemen!	<p>Procesgebonden energie ontbreekt Eigen transport en vervoer leveranciers ontbreekt Alleen directe emissies meegenomen</p> <p>U heeft niet alle energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd tot 5 jaar in genomen. Er wordt niet duurzaam ingekocht.</p>

U geeft geen inzicht in wat klimaatneutraal is gemaakt en hoe dit is bereikt (compensatie, eigen maatregelen). U neemt andere initiatieven die CO2-reductie tegenwerken.

Toelichting op de tabel

1) Bepaal CO2-uitstoot

Energie

De procesgebonden energie is de hoeveelheid energie die u gebruikt om **het product** daadwerkelijk te maken. Als u alle producten klimaatneutraal maakt, leest u dit af op de energierekening (gas en elektriciteit voor productie). Als u slechts een deel van de producten klimaatneutraal wilt maken, dan kunt u een verdeelsleutel toepassen. Het opstellen van een energiebalans, waarbij u het energieverbruik van alle voor het proces noodzakelijke apparatuur in beeld brengt, is dan een zinvolle actie.

Transport

1. Eigen transport. Hieronder valt het transport dat door de organisatie direct te beïnvloeden is. Het gaat om personen- en goederenvervoer uitgevoerd door medewerkers van de organisatie **ten behoeve van het klimaatneutrale product**. Dit vervoer kan plaatsvinden met bedrijfsvoertuigen (bijvoorbeeld auto's, busjes, vrachtwagens) en openbaar vervoer, maar ook boot- en vliegreizen vallen hieronder. De uitstoot van het eigen wagenpark berekent u aan de hand van het brandstofverbruik of de kilometerstanden van de voertuigen. De andere transportmethodes kunnen vaak worden achterhaald aan de hand van declaraties van medewerkers.
2. Transport door leveranciers. Dit is het transport van grondstoffen **ten behoeve van het klimaatneutrale product**, van het moment van winning van de grondstof tot de levering op de locatie waar de grondstof verwerkt gaat worden. Indien grondstoffen uit het buitenland komen, wordt het buitenlandse transport volledig meegenomen, ook als de levering via verschillende tussenpersonen verloopt.

Grondstoffen, gebruiksfase en afdankfase

De emissies van het grondstofgebruik en de winning daarvan zijn minder eenvoudig zelf te achterhalen. Daarnaast verbruiken veel producten energie of brandstof tijdens het gebruik van het product (apparaten, vervoersmiddelen) en wordt het product na gebruik als afvalstroom verwerkt. Het LCA Expertisecentrum (onderdeel van RIVM: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) kan u ondersteunen met het bepalen van emissies van uw product. Veel informatie is beschikbaar en voor zover de informatie niet beschikbaar is brengen zij u in contact met de juiste onderzoekers. U kunt het LCA Expertisecentrum bereiken via telefoonnummer 030-27420 01 of via de website <http://www.rivm.nl/milieuportaal/dossier/lca/lca-expertisecentrum> U kunt de bepaling van de emissies ook uitbesteden aan een gespecialiseerd adviesbureau.

Afvalverwerking hoeft niet altijd extra CO2-uitstoot op te leveren: Bij recycling of energierecuperatie wordt juist bijgedragen aan een verlaging van de CO2-uitstoot van het product. Afvalverwerker Sita heeft een CO2-scan ontwikkeld waarmee inzichtelijk kan worden gemaakt, hoe de CO2-balans van uw afval er uitziet. Zie voor meer informatie http://sita.nl/CO2scan_nl.html

2) Aan de slag

Energie

Wettelijk is bepaald dat bedrijven met een energiegebruik van meer dan 50.000 kilowattuur en/of 25.000 m3 aardgas per jaar energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd tot 5 jaar moeten uitvoeren (Artikel 2.15 van het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer). De handreiking sluit op deze wettelijke bepaling aan, maar dan zonder de ondergrens aan het energiegebruik die de wet hanteert. Ongeacht de grootte van het bedrijf adviseren wij om alle besparingsmaatregelen met een terugverdientijd van minder dan 5 jaar uit te voeren als u een geloofwaardig klimaatneutraal initiatief wilt nemen. Voor klimaatneutraal Gold adviseren wij om een stap verder te gaan en een terugverdientijd tot 10 jaar te hanteren. Hierdoor komen meer innovatieve maatregelen in aanmerking.

Met alleen besparingsmaatregelen is het op dit moment nog erg moeilijk om volledig klimaatneutraal te worden. Pas daarom als tweede stap duurzame energie toe. U kunt duurzame

energie zelf opwekken, bijvoorbeeld met zonnepanelen. Een andere mogelijkheid is de inkoop van groene stroom en groen gas. Als u kiest voor groene stroom en groen gas uit Nederland, dan heeft u de grootste garantie dat ingekochte stroom en gas ook daadwerkelijk additioneel zijn.

De resterende CO₂-uitstoot kunt u compenseren. Als u kiest voor compensatie met vrijwillige credits, dan zijn CO₂ credits die aan Gold Standard voldoen het beste gewaarborgd. CDM-credits en emissierechten zijn lastiger te verkrijgen, maar bieden een goede waarborg dat de CO₂ op een verantwoorde wijze wordt gecompenseerd. Als u voor een andere vorm van compensatie kiest, dan zult u zelf moeten nagaan of de beloofde hoeveelheid CO₂ ook daadwerkelijk wordt gecompenseerd.

Als u volledig kiest voor inkoop van groene stroom of compensatie, dan blijft dit geld kosten. Besparingsmaatregelen en actieve opwekking van duurzame energie verdienen zichzelf na verloop van tijd terug: u bespaart dus uiteindelijk kosten.

Transport

U kunt de CO₂-uitstoot van uw vervoer verlagen door een vervoersplan op te stellen. Een vervoersplan bevat een overzicht van reeds uitgevoerde maatregelen en geplande maatregelen. Het gaat om maatregelen om het aantal vervoersbewegingen terug te dringen, om schoon en zuinig rijgedrag te stimuleren, om over te schakelen op andere vervoersmethodes en om te kiezen voor schonere en zuinigere alternatieven (vervanging huidige wagenpark door zuinige voertuigen en gebruik van schonere brandstoffen).

Op leveranciers heeft u minder directe invloed. U kunt de leverancier eventueel vragen om een vervoersplan op te stellen dat aan bovengenoemde richtlijnen voldoet.

Grondstoffen, gebruiksfase en afdankfase

De invloed die u heeft op de ingekochte grondstoffen is beperkt. U kunt de leverancier vragen om besparende maatregelen met een terugverdientijd tot 5 jaar uit te voeren en om gebruik te maken van duurzame energie. Dit wordt ook wel "duurzaam inkopen" genoemd. Zie voor meer informatie en inspiratie www.senternovem.nl/duurzaaminkopen. Op de gebruiksfase heeft u meer invloed. U kunt producten zo ontwerpen dat deze bij het gebruik zo min mogelijk energie of brandstof verbruiken. De keuze voor de grondstof en het ontwerp van het product bepalen mede de wijze waarop het product in de afdankfase kan worden behandeld. Ontwerp het product zo, dat recycling en energierugwinning mogelijk worden gemaakt. Door de beperkte invloed zal in deze fasen ook een aanzienlijk deel van de CO₂-reductie via compensatie bereikt moeten worden.

3) Transparantie en geloofwaardigheid

Bedrijven kunnen met klimaatneutrale producten negatief in de media terecht komen, als zij onvoldoende transparant zijn. Vaak is onduidelijk of het nu om een product gaat, een gebouw of een hele organisatie. Ook is men niet helder over de gekozen reikwijdte en aanpak. Helder zijn over uw initiatief en de hierboven genoemde uitgangspunten, voorkomt negatieve publiciteit. Bedenk ook, dat als u één product klimaatneutraal maakt, maar verder activiteiten oppakt die voor extra CO₂-uitstoot zorgen, dat uw initiatief ongeloofwaardig is. Het komt niet sterk over, als u een klimaatneutrale auto aanbiedt, terwijl u daarnaast ook diverse zeer onzuinige auto's op de markt brengt.

Voorbeelden

Case 1 (Klimaatneutraal rijden)

Daihatsu adverteerde met de boodschap "Met Daihatsu rijdt u klimaatneutraal". Daihatsu werkt aan de verlaging van CO₂-emissies van haar voertuigen en compenseerde het verbruik van de auto voor de periode van één jaar. De Reclame Code Commissie oordeelde dat de claim in dit geval onterecht was, omdat de auto slechts in het eerste jaar klimaatneutraal is. Hier is sprake van onvoldoende transparantie over het feit dat het klimaatneutraal rijden maar één jaar geldt. Het was beter geweest als Daihatsu het volgende had gemeld: "Met Daihatsu rijdt u één jaar klimaatneutraal".

Case 2 (Klimaatneutrale sinaasappelen)

JuicyDetails uit Rotterdam maakt juices en smoothies van vers fruit. Zij gebruiken Nature & more sinaasappelen, die biologisch, fair trade en klimaatneutraal zijn. JuicyDetails mixt de sinaasappelen met andere ingrediënten die nog niet klimaatneutraal zijn. In de eigen organisatie worden diverse stappen gezet om de bedrijfsvoering verder te verduurzamen. Energiebesparing, watergebruik en vermindering van verpakkingsafval staan bijvoorbeeld op de agenda. Er wordt nog geen groene stroom gebruikt, maar op korte termijn wordt dit meegenomen bij de evaluatie van het energiecontract.

Eosta, de leverancier van de Nature & more sinaasappelen, pakt de emissies in de gehele keten aan: productie, transport, koeling en verpakking. De keten loopt door tot de levering aan de afnemer. Eosta voert CO₂-reducerende maatregelen uit en compenseert de resterende uitstoot. Zo wordt het biologische afval verwerkt tot humus compost, waarmee de uitstoot van methaangas en andere broeikasgassen wordt vermeden. De sinaasappelen van Nature & more kunnen op geloofwaardige wijze klimaatneutraal worden genoemd.

De juices en smoothies van juicyDetails zijn niet klimaatneutraal, aangezien er ook andere ingrediënten worden verwerkt. De verbruikte energie voor productie wordt ook nog niet gecompenseerd. JuicyDetails is zich hiervan bewust en vermeldt duidelijk dat alleen de gebruikte sinaasappelen klimaatneutraal zijn, maar de juices en smoothies niet. Als zij inderdaad doorgaan op de ingeslagen weg, dan handelen ze ons inziens op een verantwoorde wijze.

Case 3 (fictief bedrijf)

Een bakker wil zijn "Grof volkoren" brood klimaatneutraal maken. De overige broodsoorten komen later aan de beurt.

Eerst bepaalt hij de energie die nodig is om het brood daadwerkelijk te bakken. Deze energie wordt verbruikt door de ovens (gas) en de koeling (elektriciteit). Dit blijkt nog een lastig onderzoek, want de ovens en de koeling worden gebruikt voor alle soorten brood. Hij besluit daarom, om volledig over te gaan op groene stroom en groen gas. De onlangs aangeschafte oven, is een energiezuinige variant. Tevens zijn maatregelen genomen om het energieverbruik van de koeling te verlagen.

Het brood wordt naar afnemers gebracht met eigen busjes. Het dieselverbruik van de busjes wordt bijgehouden. Aangezien deze busjes alle soorten brood vervoeren, wordt op basis van aantallen geleverde broden een verdeelsleutel toegepast. De chauffeurs hebben een training Het Nieuwe Rijden gevolgd en als nieuwe busjes worden aangeschaft, wordt op een laag verbruik van diesel gelet. De bakker compenseert de CO₂-uitstoot van de busjes met Gold Standard Credits. Al deze maatregelen heeft hij vastgelegd in een vervoerplan.

De bakker heeft een adviesbureau ingeschakeld om de CO₂-uitstoot bij de productie en levering van het meel en van de verpakking voor het brood te bepalen. Hij neemt hierin ook direct de afvalverwerking van de verpakking van het brood in mee. Deze uitstoot compenseert hij.

Deze bakker voldoet aan de definitie van klimaatneutraal in de groene lijst. Hij gaat zijn leverancier vragen om energiebesparende maatregelen uit te voeren bij de meelproductie en hij onderzoekt de mogelijkheden om biologische afbreekbare verpakkingen voor brood te gebruiken. Als hij deze maatregelen succesvol heeft uitgevoerd, kan de bakker zich naar ons idee klimaatneutraal Gold noemen.

Case 4 (klimaatneutrale verzorgingsproducten en (zelfzorg)geneesmiddelen)

Weleda produceert en verhandelt 100% natuurlijke verzorgingsproducten en (zelfzorg)geneesmiddelen. Weleda is bezig met het klimaatneutraal maken van haar producten. Inmiddels zijn een aantal producten klimaatneutraal. De overige producten volgen later.

Om de eigen CO₂-uitstoot zoveel mogelijk terug te dringen heeft Weleda diverse milieumaatregelen genomen zoals:

- energiezuinige verlichting die ook prettig is voor de medewerkers
- stimuleren van woon-werkverkeer met fiets of openbaar vervoer
- rekening houden met woonplaats bij aanname van nieuwe medewerkers
- inkoop groene stroom uit Nederland
- milieuvriendelijke verpakkingsmaterialen
- vegetatiedak op het bedrijfspand
-

Om bedrijf en producten klimaatneutraal te maken, werkt Weleda samen met de organisatie Soil & More. Per product is een CO₂-voetafdruk gemaakt. Hiertoe heeft Weleda berekeningen op de eigen website geplaatst, waaruit per stap blijkt hoeveel CO₂ er per product wordt uitgestoten. De resterende CO₂-uitstoot compenseert Weleda met CO₂-credits van Soil & More. Wereldwijd exploiteert Soil & More compostinstallaties. De compost van Soil & More wordt door telers ingezet als vervanger van kunstmest, met als gevolg dat de uitstoot van broeikasgassen vermindert. Deze reductie wordt omgezet naar CO₂-credits, die aan bedrijven zoals Weleda worden verkocht. Soil & More exploiteert de compostinstallaties niet 'alleen' om de CO₂-uitstoot te verminderen, maar ook om de economische situatie ter plaatse te verbeteren, banen te creëren, het evenwicht in het ecosysteem te herstellen, het watervasthoudend vermogen van de bodem te vergroten, het gebruik van chemische meststoffen te verminderen en de bodemvruchtbaarheid te verbeteren.

De klimaatneutrale producten van Weleda sluiten aan bij de definitie voor een klimaatneutraal product volgens deze handreiking.

Colofon

Deze handreiking is opgesteld door Stichting Stimular, CE Delft en Stichting Natuur en Milieu. Ten behoeve van deze handreiking is discussie gevoerd met de volgende organisaties:

- *HIER-campagne*
- *Urgenda*
- *Miliefederaties*
- *Milieucentraal*
- *Klimaatverbond*
- *Senternovem*
- *Ministerie van VROM*
- *Provincie Utrecht*
- *Gemeente Wageningen*
- *Reclame Code Commissie*
- *Klimaat Neutraal groep*
- *Trees for Travel*
- *HIVOS*
- *CertiQ*
- *Bouwend Nederland*
- *VNO-NCW*
- *ING*
- *Deltalinqs*
- *Emissierechten.nl*
- *Energiecentrum MKB*

De verantwoordelijkheid voor deze handreiking ligt geheel bij Stichting Stimular, CE Delft en Stichting Natuur en Milieu. Deze handreiking is ontwikkeld met financiële ondersteuning vanuit de Subsidiereregeling Maatschappelijke Organisaties en Milieu (SMOM) van Senternovem.

Deze handreiking is te downloaden op de website www.stimular.nl

Stichting Stimular verspreidt kennis over Duurzaam Ondernemen en ontwikkelt praktische instrumenten voor het midden- en kleinbedrijf en organisaties die daarmee vergelijkbaar zijn. Ons doel is dat ondernemers en directies bij alle bedrijfsbeslissingen zowel een hoger bedrijfsrendement nastreven, als de kansen benutten voor een beter milieu en meer welzijn van de medewerkers en de maatschappij. Kenmerken van onze werkwijze zijn maatwerk, heldere communicatie en inspirerende contacten met ondernemers, branches en overheden. Stichting Stimular is de werkplaats voor Duurzaam Ondernemen!